

<p>درس هفتم طراح: سیده مهدیه مدنی</p>	<p>بسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی مستقر در استان سمنان تولید شده در استان: اردبیل عنوان درس: فرجام کار</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب (درسنامه) دین و زندگی (1) پایه دهم رشته های علوم تجربی - ریاضی سال تحصیلی: 1399-1400</p>
--	--	---

اهداف آموزشی:

- ✓ بیان مراحل واقعه قیامت بعد از حضور در دادگاه عدل الهی
- ✓ آشنایی با تناسب میان پاداش و کیفر در قیامت

اهداف رفتاری:

- از دانش آموز انتظار می رود در پایان این درس بتواند:
- ❖ نسبت به جایگاه نیکوکاران و دوزخیان آشنایی پیدا کند.
 - ❖ رابطه میان عمل و پاداش و کیفر و نتایج آن را بداند.
 - ❖ مراحل واقعه قیامت بعد از حضور در دادگاه عدل الهی را بشناسد.

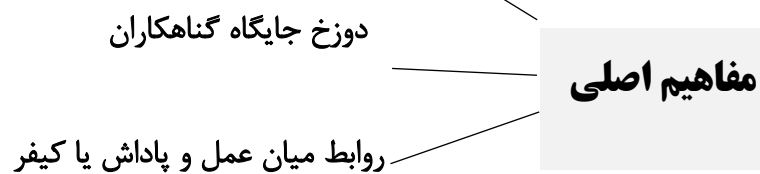
چکیده

- بهشت جایگاه نیکوکاران است و جایی که پس از پایان حسابرسی، نیکوکاران را به سوی آن راهنمایی میکنند.
- بهشت 8 در دارد و بالاترین نعمت آن رسیدن به مقام خشنودی خدا است که نیکوکاران به آن میبالند.
- جهنم جایگاه دوزخیان و آتش آن حاصل عمل خود انسان است.
- دوزخیان میگویند «ای کاش خدا را فرمان میبردیم» و درخواست بازگشت به دنیا را دارند اما خدا میداند اگر به دنیا بازگردند، همان راه گذشته را پیش می گیرند.

کلیدواژه:

- بهشت، نیکوکاران، جهنم، بدکاران، حسرت

بهشت یا دارالسلام (جایگاه نیکوکاران)

جایگاه نیکوکاران

بهشت: جایی که پس از پایان حسابرسی، نیکوکاران و رستگاران را به سوی آن راهنمایی میکنند. بهشت آماده استقبال از آنهاست. چون بهشتیان سر می‌رسند درهای بهشت را به روی خود گشوده می‌بینند.

درهای بهشت: بهشت هشت در دارد که بهشتیان از آن درها وارد می‌شوند. یک در مخصوص پیامبران و صدیقان، یک در مخصوص شهیدان و درهای دیگر برای گروه‌های دیگر است. بالاترین نعمت بهشت: بالاترین نعمت بهشت، یعنی رسیدن به مقام خشنودی خدا را برای خود می‌یابند و از این رستگاری بزرگ مسرورند.

صحبت بهشتیان با خداوند: خدایا تو پاک و منزهی

بهشت سرای سلامتی: بهشت برای آنان سرای سلامتی (دارالسلام) است؛ یعنی هیچ نقصانی، غصه‌ای، ترسی، بیماری‌ای، جهلی، مرگ و هلاکتی، و خلاصه، هیچ ناراحتی و رنجی در آنجا نیست.

نعمت های بهشت: هرچه دل‌هایشان تمنا کند و دیدگانشان را خوش آید، آماده می بینند. دوستان و هم نشینان انسان در آنجا، پیامبران، راستگویان، شهیدان و نیکوکاران اند و آنان چه نیکو هم نشینانی هستند. زنان و مردان بهشتی در زیباترین و جوان ترین صورت و قیافه در بهشت به سر می برند.

نکات مربوط به جایگاه نیکوکاران

- ✓ تعدد درهای بهشت بیانگر مراتب و درجات بهشتیان است.
- ✓ جمله «خدایا تو پاک منزهی» اشاره به ستایش و تسبیح خدا توسط بهشتیان دارد.
- ✓ دارالسلام معلول بر نبود ناراحتی و رنج و بیماری و ... در بهشت است.

تدبر در قرآن

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمٌ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

معلول

علت

خداوند فرمود: این، روزی است که راستگویان را صداقتشان سود دهد، برایشان باغهایی در بهشت است که زیر درختانش نهرها جاری است، همیشه در آن ماندگارند، خداوند از آنان راضی است، آنان نیز از او راضی‌اند، این رستگاری بزرگ است..

✓ پیام قرآنی آیه: اشاره به زمان قیامت و بهشت جاودان

✓ نکته: یکی از شروط ورود به بهشت خداوند راستگویی و صداقت در کلام است

آیه 119 سوره
مائده

وَأَذِينَ هُمْ لِأَمَانَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ

وَأَذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ

وَأَذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

اینان در بهشت‌ها گرامی داشته می‌شوند.

أُولَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُكْرَمُونَ

✓ پیام قرآنی آیه: اشاره به زمان قیامت و بهشت جاودان

✓ ویژگی های بهشتیان: امانت داری و وفای به عهد، راستی در ادای شهادت، مواظبت و توجه به نماز

و شتاب کنید برای رسیدن به آمزش پروردگارتان و بهشتی که وسعت آن ، آسمانها و زمین است و برای متقیان آماده شده است . همانطور که در زمان توانگری و تنگدستی انفاق میکنند و خشم خود را فرو می برند و از خطای مردم می گذرند و خدا نیکوکاران را دوست دارد.

و آنها که وقتی مرتکب عمل زشتی می شوند یا به خود ستم می کنند به یاد خداوند می افتند و برای گناهان خود طلب آمرزش می کنند.

✓ پیام قرآنی آیه : اشاره به زمان قیامت و بهشت جاودان

✓ نکته:

• قسمتی از آیه شریفه که می فرماید « آنها که وقتی مرتکب عمل زشتی می شوند...» به توبه انسان گناهکار اشاره دارد.

• علل ورود به بهشت : تقوا، انفاق، فرو بردن خشم، گذشتن از خطای مردم و یاد خدا

جایگاه دوزخیان

آتش سزای عمل: آتش جهنم، بسیار سخت و سوزاننده است . این آتش حاصل عمل خود انسان هاست و برای همین، از درون جان آنها شعله می کشد .

حسرت دوزخیان: میگویند: ای کاش خدا را فرمان میبردیم و پیامبر او را اطاعت می کردیم. ای کاش فلان شخص را به عنوان دوست خود انتخاب نمی کردیم. او ما را از یاد خدا بازداشت. دریغ بر ما، به خاطر آن کوتاهیهایی که در دنیا کردیم!

درخواست بازگشت به دنیا: آنان به خداوند می گویند: پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم. ما را از اینجا بیرون بر که اگر به دنیا بازگردیم، عمل صالح انجام می دهیم.

عدم بازگشت: پاسخ قطعی خداوند این است که آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هرکس می خواست به راه راست آید؟ ما میدانیم اگر به دنیا بازگردید، همان راه گذشته را پیش می گیرید.

شیطان عامل گمراهی؟ گاهی دیگران را مقصر ی شمارند و میگویند: شیطان و بزرگان و سرورانمان سبب گمراهی ما شدند. شیطان می گوید من فقط شما را فراخواندم و شما نیز مرا پذیرفتید. مرا ملامت نکنید، خود را ملامت کنید.

نکات مربوط به جایگاه دوزخیان

- ✓ حاصل عمل خود انسان علتی بر آتش جهنم است.
- ✓ ویژگی های جهنم بسیار سخت و سوزاننده .
- ✓ کلیدواژه: ای کاش و دریغ بر ما نشانه حسرت دوزخیان
- ✓ «من فقط شما را فراخواندم و شما نیز مرا پذیرفتید...» این سخن شیطان به قدرت اختیار انسان اشاره دارد.
- ✓ قدرت اختیار انسان علتی بر سرزنش خود انسان است .

دو استدلال

1) آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم؟

2) اگر به دنیا بازگردید همان راه گذشته را پیش می گیرید.

ارتباط معنایی دارد با آیه «قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِي لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا»

رابطه میان عمل و پاداش و کیفر

1-قراردادی: پاداش و کیفر براساس مجموع های از قراردادهای است. انسان ها می توانند با وضع

قوانین جدید این رابطه ها را تغییر دهند

2-نتیجه طبیعی خود عمل: پاداش و کیفر محصول طبیعی خود عمل است و انسان ها نمی توانند

آن را تغییر دهند، بلکه باید خود را با آن هماهنگ کنند و با آگاهی کامل از آن برنامه زندگی خود را تنظیم و سعادت زندگی خویش را تأمین کنند.

3- تجسم خود عمل: آنچه انسان با خود به قیامت می برد، باطن اعمالی است که اکنون در این دنیا

قابل مشاهده نیست. هر عملی که ما در زندگی دنیوی انجام می دهیم، حقیقت و باطن آن عمل در جهان آخرت به صورت زشت یا زیبا، لذت بخش یا دردآور مجسم می شود و انسان خود را در میان باطن اعمال خود می بیند.

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا

همانا کسانی که می خورند اموال یتیمان را از روی ظلم، جز این نیست که آتشی در شکم خود فرو می برند و به زودی در آتشی فروزان در آیند.

آیه 10 سوره

نساء

✓ پیام قرآنی آیه : اشاره به حقیقت و باطن واقعی عمل در آخرت دارد.

✓ نکات:

- خوردن ظالمانه مال یتیم علتی بر فرو بردن آتش در شکم خود است(جنبه باطن عمل)
- جنبه ظاهری عمل در دنیا قابل روعیت است اما حقیقت عمل در قیامت تجسم پیدا می کند

جهنمیان می گویند : ما در دنیا از نماز گزاران نبودیم و از محرومان دستگیری نمی‌کردیم . همراه بدکاران غرق در معصیت خدا میشدیم و روز رستاخیز را تکذیب میکردیم .

آیات 40-47 سوره

مدثر

- ✓ پیام قرآنی آیه : اشاره به زمان قیامت و جهنم جاودان
- ✓ نکته: علل دوزخی شدن افراد ترک نماز، عدم دستگیری از محرومان ، غرق شدن در معصیت، تکذیب روز رستاخیز است.

برای کسانی که کارهای زشت انجام دهند و هنگامی که مر یکی از آنها فرا رسد می گویند : الان توبه کردم ، توبه نیست و اینها کسانی هستند که عذاب دردناکی برایشان فراهم کردیم .

آیه 18 سوره

نساء

- ✓ پیام قرآنی آیه : اشاره به اینکه توبه بدکاران هنگام مرگ پذیرفته نیست.
- ✓ ارتباط معنایی : با آیه «قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا»

جهنمیان پیش از این در دنیا مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می ورزیدند

آیات 45-46 سوره واقعه

- ✓ علل ورود به جهنم غرور و اصرار بر گناهان بزرگ است.
- ✓ نکته: دوزخی شدن افراد نتیجه اعمال اختیاری آنان در دنیاست که آیه شریفه «ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَ أَنْ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ»

پاسخ اندیشه و تحقیق

1- می دانیم که در مجازات های قراردادی، امکان عدم مساوات و ظلم وجود دارد، یعنی ممکن است مجازاتی بیش از گناه یک شخص به او بدهند اما در مجازات اخروی که عینیت یافتن خود عمل است ، وقتی خود عمل بصورت پاداش یا مجازات ظاهر میشود ظلم معنا ندارد.

-2

ردیف	دنیا	برزخ	آخرت
1	محل عمل است	محل عمل نیست	محل عمل نیست
2	پرونده عمل باز است	پرونده عمل به واسطه اعمال دارای آثار ما تاخر همچنان باز است	پرونده عمل بسته می شود
3	فقط آثار دنیایی ظهور عمل دارد	انسان از قسمتی از آثار اخروی عمل خود بهرمند می شود	انسان به صورت کامل از آثار اخروی عمل خود بهرمند می شود
4	آگاهی های انسان محدود است	سطح آگاهی انسان بالا می رود	سطح آگاهی انسان با اعمال خود بالا می رود و آنها را به طور عینی می بیند
5	برخی پاداش ها قرار دادی است	_____	پاداش ها ظهور و تجسم خود عمل هستند
6	امکان تقلب و فریبکاری در محاکمه هست	_____	امکان فریبکاری در محاکمه نیست

-3

1-بذر سالم، استعدادها و گرایش های پاک انسان است

2-آبیاری و تغذیه مناسب، همان اعمال نیک انسان می باشد

3-پاک شدن دل از گناهان به منزله پاک شدن علف های هرز از زمین زراعی است

4-حفظ کردن از آسیب آفات و حیوانات همان جلوگیری و ممانعت از وسوسه شیطان،نفس اماره و سایر عوامل است

سوالات امتحانی

الف (آیات و روایات

- ۱- مطابق قرآن کریم، شیطان در روز قیامت چگونه پاسخ گناهکاران را می دهد؟
- ۲- اینکه در آیات قرآن کریم بهشت به عنوان "دارالسلام" معرفی شده است معلول چیست؟
- ۳- خداوند در خصوص باطن و چهره واقعی کدام عمل می فرماید (انما یأکلون فی بطونهم ناراً) و چه عاقبتی را برای او پیش بینی نموده است؟

ب) درستی و نادرستی عبارات زیر را با (صحیح و غلط) مشخص کنید

- ۴- بر اساس روایات پیشوایان دین یک در مخصوص پیامبران و صدیقان و یک در مخصوص شهیدان و در های دیگر برای گروه های دیگر است (.....)
- ۵- آنجا که پاداش و کیفر محصول طبیعی خود عمل است انسان ها قادر به تغییر آن هستند (.....)
- ۶- رستگاران بهشتی هرچه دلهایشان تمنا و دیدگانشان را خوش آید آماده می بینند (.....)

ج) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

- ۷- "تغییر قوانین" و "تطبیق با قوانین" به ترتیب مرتبط با کیفر و پاداش و می باشد
- ۸- آنچه را که انسان از دنیا به قیامت می برد اعمالی است که در قابل مشاهده نبوده است.
- ۹- این که آتش جهنم از درون جان دوزخیان شعله می کشد معلول است

د) سوالات چهار گزینه ای

- ۱۰- عبارت "اگر به دنیا بازگردید همان راه گذشته را پیش می گیرید" در عالم و خطاب می شود

الف) برزخ - بدکاران معذب به عقوبت

ب) رستاخیز- بدکاران معذب به عقوبت

ج) رستاخیز- نیکوکاران متنعم به نعمت

د) برزخ- نیکوکاران متنعم به نعمت

۱۱- آنچه بهشتیان به محض ورود به بهشت در می یابند و آنچه به عنوان بالاترین نعمت بهشتی یاد شده به ترتیب کدام است

الف) صدق وعده‌های الهی - قرب الهی

ب) صدق وعده‌های الهی - خشنودی خداوند

ج) همنشینی با شهیدان - خشنودی خداوند

د) همنشینی با شهیدان - قرب الهی

۱۲- با توجه به حدیث نبوی "الدنيا مزرعه الاخره" بهترین زمین ، بذر سالم و آبیاری و کود مناسب در کشت محصول آخرت به ترتیب کدام است

الف) دل - نیازهای برتر انسان - جلوگیری از وسوسه های شیطان

ب) دل - گرایش انسان به خیر و نیکی - عمل صالح

ج) دل - عمل صالح - جلوگیری از وسوسه های شیطان

د) نیازهای برتر انسان - گرایش انسان به خیر و نیکی - عمل صالح

و) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید

۱۳- پس از پایان محاکمه قیامت دوزخیان چگونه وارد جهنم می شوند

۱۴- در عرصه قیامت چه چیزی از اعمال برای انسان نمایان میشود

۱۵- زنان و مردان بهشتی چگونه در بهشت به سر می برند

ه) به سوالات زیر پاسخ کامل دهید

۱۶- آنچه در روز قیامت به عنوان پاداش یا کیفر به ما داده می شود چگونه است

۱۷- هر عملی چند جنبه دارد ؟ آنها را نوشته با هم مقایسه کنید؟

پاسخنامه سوالات:

الف) آیات و روایات

- 1- خداوند به شما وعده حق داد اما من به شما وعده دادم و خلاف آن عمل نمودم.
- 2- عدم وجود نقصان غصه رنج و هلاکت در بهشت
- 3- کسانی که مال یتیمان را از روی ظلم می خورند- به زودی آتشی فروزان در انتظار آنهاست

ب) درستی و نادرستی عبارات زیر را با (صحیح و غلط) مشخص کنید

۴-ص ۵-غ ۶-ص

ج) جای خالی

۷- قراردادی -طبیعی

۸- باطن - دنیا

۹- معلول عمل خودشان در دنیا

د) سوالات چهار گزینه‌ای

۱۰- رستاخیز- بدکاران معذب به عقوبت

۱۱- صدق وعده های الهی - خشنودی خدا

۱۲- دل-گرایش انسان به خیر و نیکی -عمل صالح

و) کوتاه پاسخ

۱۳- دوزخیان گروه گروه به سوی جهنم رانده می شوند و در حالی که در غل و زنجیر بسته شده اند در جایگاه ای تنگ افکنده می شوند

۱۴ تصویر اعمال انسان یا گزارشی از عمل وی

15- با زیباترین و جوانترین صورت و قیافه در بهشت به سر می برد

ه) پاسخ تشریحی:

۱۶- عین عمل ماست به عنوان مثال کسی که مال یتیمی را به ناحق می‌خورد اگر باطن و چهره ی واقعی عمل او در همین دنیا برملا شود همگان خواهند دید که او در حال خوردن آتش است اما در دنیا این آتش آشکار نمی‌شود و هنگامی که با وارد جهان آخرت می‌شود پرده‌ها کنار می‌رود حقیقت و باطن عمل آشکار می‌گردد و آتش از درون او زبانه می‌کشد

۱۷- دو جنبه ظاهری و باطنی جنبه ظاهری بعد از عمل از بین می‌رود اما جنبه باطنی هرگز از بین نمی‌رود و در روح هر انسانی باقی می‌ماند بنابراین هر عملی که ما در زندگی دنیوی انجام می‌دهیم حقیقت و باطن آن عمل در جهان آخرت به صورت زشت یا زیبا لذت بخش و دردآور مجسم می‌شود و انسان خود را در میان باطن اعمال خود می‌بیند و از آنجا که در روز قیامت به عنوان پاداش و کیفر شما داده میشود عین عمل ماست.

ارجاعات:

قرآن کریم

کتاب درسی دین و زندگی دهم تجربی چاپ ۹۹

مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه